

Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentileri ile Cinsiyet Rollü Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examination the Relationship Between University Students' Marriage Expectations and Gender Role Attitudes

Hülya KARAGÜVEN*
Saliha Fatma BAL**

Öz

Aile toplumun en küçük birimidir. Şehirleşme hayatına ve toplumsal cinsiyet rollerine dair değişimlerin kaçınılmaz olduğu bir dönemde, öne çıkan kavramlardan birisi aile ve aileyi oluşturan bireylerin evlilikten beklentileridir. Evlilikten beklentiler üzerine yapılan çalışmaların alan yazında sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Evlilik beklentileri ve cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişki ve etkileşimi konu alan bu çalışma daha önce araştırılmamış özgün bir çalışmadır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde cinsiyet rollü tutumları ve evlilik beklentileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çerçevede yapılan çalışmaya 399'u kadın ve 112'si erkek olmak üzere toplam 511 öğrenci katılmıştır. Veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Beklentileri Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler çevrim içi olarak toplanmıştır. Evlilik beklentileri ve cinsiyet rollü tutumlarının demografik değişkenler ile gösterdiği değişikliği değerlendirmek için t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Cinsiyet rollü tutumları ve evlilik beklentileri arasındaki ilişki ve etkileşimi sınamak için korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analizler sonucunda evlilik beklentileri ve cinsiyet rolü tutumları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu evlilik beklentilerinin önemli bir kısmını anlamlı şekilde açıkladığı belirlenmiştir. Konu ile ilgili benzer çalışmaların yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri; evlilik beklentileri; cinsiyet rolü.

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İstanbul / Türkiye, E-posta: mhulya@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6375-8930.

** Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul / Türkiye, E-posta: saliha.baser@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8866-3380.

Abstract

Family is the basic unit of society. One of the prominent concepts is the marital expectations in this time when changes in urbanization life and gender roles are inevitable. Studies on marriage expectations are limited in the literature. This is an original study that deals with the relation and interaction between marital expectations and gender role attitudes. In this study, the relationship between gender role attitudes and marriage expectations in university students was examined. In addition, the differences of the expectations from marriage and gender role attitudes with some demographic variables (number of children, gender, marital status, age, education level and income level) were also examined. To collect data a “Questionnaire”, “Marriage Expectations Scale”, “Gender Role Attitudes Scale” were used. Data were collected online. T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) statistical techniques were used. Correlation and regression analyzes were also conducted to reveal the relationship between gender role attitudes and marriage expectations. According to the research findings, there is a significant and positive relationship between marriage expectations and gender role attitudes. As a result, it was determined that the egalitarian gender role attitudes significantly explained a part of the marriage expectation. It has been suggested to carry out similar studies on the subject.

Keywords: University students, marital expectations, gender roles.

Summary

Introduction

One of the prominent concepts is the marital expectation in this time when changes in urbanization life and gender roles are inevitable. Studies on marriage expectation are limited in the literature. This is an original study that deals with the interaction between marital relationships and gender role attitudes. Family is the basic unit of society, traditionally made up of two parents and their children. Traditional family, with the man as breadwinner and the woman as housework and childcare provider, has been changing as gender roles evolve (Bianchi and Milkie, 2010; Rogers and Amato, 2000). “Gender role attitudes” refer to views held by individuals regarding the roles men and women should play in society. When individuals agree that a traditional division of labor between men and women “with men in the role of breadwinner and women in the role of homemaker”, they are considered to have traditional gender role attitudes. This is independent of their own behavior. When they do not agree with such a division and instead want a more equal division, they are considered to have egalitarian or modern gender role attitudes (Van der Horst, 2014). Marriage is one of the most important life events for individuals, and in relation to this, one of the most important life goals of individuals is to have a happy marriage (Waite and Gallagher, 2000). The beginning of a happy family is a healthy marriage. There are numerous reasons individuals choose to marry, such as not to be alone, to share responsibilities, to have children, to be happy, to gain higher social status, and to have sexual satisfaction (Çizmecioğlu, 2020). According to Jones and Nelson (1996), individuals’ main expectations from marriage are parenthood, sexual partnership, and friendship. Whether or not expectations from marriage are met is an important factor for happiness in a marriage. For a strong and solid society, happy families also need to be based on strong marriages. Individuals’ gender

role attitudes are thought to affect their marriage expectations. The changing of gender roles may impact the quality and satisfaction of marriage. Therefore, gender role attitudes along with marriage expectations are worth investigating subjects.

The aim of this study is to examine the relationship between university students' marriage expectations and their gender role attitudes.

Method

Cross-sectional survey method to investigate the relationship between the variables in this study. The relationship between gender role attitudes and marriage expectations in married and single individuals was examined. Furthermore, studies on the relationship of two variables with some demographic variables (number of children, gender, marital status, age, education level, and income level) were also included in the study. In order to collect data, "A questionnaire", "Marriage Expectations Scale" and "Gender Role Attitudes Scale" were used. Questionnaires and scales were applied online via internet. The participants were informed about the study in advance, and participation was voluntary-based. Independent samples T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to reveal the relationship between marriage expectations and demographic variables. Pearson bivariate correlation and hierarchical multiple regression analyzes were also conducted to reveal the relationship between gender role attitudes and marriage expectations.

Results

Data were analyzed through various procedures. Data were analyzed by various procedures such as t-test analysis and ANOVA. Significant differences were determined between gender, age, education level, income level, having children and marital status variables in both gender role attitudes and marriage expectations. Inter correlations among variables were positively significant ($p < .01$). In addition, two gender role attitudes subscales were positively and mostly significantly correlated with marriage expectations ($p < .01$). Hierarchical Multiple Regression was used to predict marriage expectations of predictor variables (gender role attitudes). According to the research findings, there is a significant and positive relationship between marriage expectations and gender role attitudes. As a result, it was determined that the egalitarian gender role attitudes significantly explained a part of the expectations of marriage. It has been suggested to carry out similar studies on the subject.

Discussion and Conclusion

This study investigated the relationship between gender role attitudes and marriage expectations in university students. The study provided clear support for four research questions relating to gender role attitudes and marriage expectations: First, that gender role attitudes differ according to demographic variables. Second, that marriage expectations differ according to demographic variables. Third, that gender role attitudes have a strong and mostly positive relationship with

expectations of marriage. And forth, gender role attitudes were significant predictors of marriage expectations. These findings provide support the results of previous similar studies.

The study had several strengths and limitations. Sample size of the study was one of its strengths. The use of standardized measures and procedures was also strength. The weaknesses were typical of many published studies: The limitation of the methodology was the different measurement methods used. Many of the items included in the questionnaire measuring were objective events or actions. Conversely, some of the items the largely comprised subjective ratings of subjective experiences. Replication with different subjects, in order to determine the influence of different contexts on participants' perceptions, is necessary to increase confidence before generalizing to other populations. Replication attempts should involve different populations, longitudinal designs, and appropriate control groups.

Giriş

Aile toplumun en küçük birimi ve toplumu oluşturan temelidir. TDK'ya göre aile; karı, koca, kardeşler ve çocuklar arasında kan bağına dayanan aynı zamanda evlilik yolu ile bir araya gelen çiftlerin oluşturduğu en küçük birimdir. Ayrıntılı bir şekilde tanımlamak gerekirse; aile; “evlat edinerek veya kan bağı yoluyla birbirine kenetlenmiş, aynı evi paylaşan, kazançları ortak olan, karı-koca, kardeşler, anne ve baba, kız çocuk ve oğlan çocuk gibi canlı iletişimleri olan bireylerin bir araya getirdiği gruptur” (Ağdemir, 1991, s.1). Toplumun temeli olarak kabul edilen aile gelecek nesillerin niteliğini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Güçlü ve sağlam bir toplum için ailelerin de düzenli ve sağlam temellere dayanmasına ihtiyaç vardır. Toplumu düzenlemek için öncelikle ailelerden başlamak gerekir. Anayasamızın 41. Maddesinde “Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimiyle uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar” hükmü yer almaktadır (Ağdemir, 1991). Nazlı (2014)'e göre aile çağdaş yaşamdan etkilenmiş ve kişiler arasındaki uyum sekteye uğramıştır. Dolayısıyla aile ve evlilik konusunda daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Aileyi oluşturmanın birincil adımı evliliktir. Evlilik, bireyler için en önemli yaşam olaylarından biridir ve buna bağlı olarak, mutlu bir evliliğe sahip olmak önemlidir (Waite ve Gallagher, 2000). Evlilik ve aile tanımlarındaki ayrımlar şöyle yapılabilir: “Evlenmek bebek sahibi olarak onu yetiştirmek üzere bir anlaşma yapmaktır, aile olmak ise bir örgütlenme ve gruplaşmadır.” (Söylemez & Berksun, 2011). Bireyler yalnız kalmamak, sorumlulukları paylaşmak, çocuk sahibi olmak, mutlu olmak, sosyal statü kazanmak, cinsel doyuma sahip olmak gibi birçok neden ile evlenmeyi tercih etmektedir (Çizmecioğlu, 2020). Evlilik bireylerin yaşamlarına “ben” tabiri yerine “biz” tabirini koyarak ve ihtiyaçlarını birlikte belirleyerek, sosyal hayatta uyumlu olarak etkisini gösterir. Eşlerin işlevlerini birliktelik içinde yerine getiremedikleri evlilikler sağlıklı evliliklerdir (Canel, 2012). Aile kurumunun devamlılığı için evlilik doyumu ve evlilik uyumu gibi değişkenler önemli bir yer tutmaktadır (Özguven, 2001). Eşlerin evlilik beklentilerinin istedikleri seviyede olması evlilik doyumu (evlilik tatmini) şeklinde açıklanmaktadır (Bahr, Chappell & Leigh, 1983). Evlilik beklentileri ve evlilik doyumu konusunda bu güne kadar çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Bradbury, Fincham & Beach,

2000; Sokolski, Hendrick, 1999; Waller & McLanahan, 2005; Dilmaç, Sakarya, 2020). Bu çalışmalarda bireylerin birbirleri ile iletişim şekilleri, birbirlerine destek olma tutumları, cinsel tatmin, karşılıklı sevgi ve gelir düzeyinin etkili olduğu belirlenmiştir. Evlilikten beklentiler ile evlilikte yaşananlar arasındaki yakınlığın, başarılı bir evlilik için gerekli olduğu ve evliliği etkileyeceği bir geçektir. Evlilik beklentileri ve gerekçeleri, evlilik süreci ve ilişkisini etkilemektedir (Demir & Durmuş, 2015). Glenn (1991) tarafından yapılan çalışma evlilik beklentilerinin karşılandığı durumlarda başarılı evliliklerin olduğu göstermiştir.

Beklenti kavramı, gelecekte belli bir alandaki başarıya ilişkin düşünceler olarak tanımlanmaktadır (Akman, 1992). Türk Dil Kurumu (2021) sözlüğüne göre “beklenti” “gerçekleşmesi beklenen şey” olarak tanımlanır. Dolayısıyla “Evlilik beklentileri” bireyin “evlilikten beklentilerini” ifade eder. Evlilik beklentisi aile olmaya karar veren çiftlerin evliliklerini kendi istekleri doğrultusunda hayal etmeleridir. Kişilerin evliliğe dair beklentileri, ilişkilerini nasıl ilerleteceklerine dair inançlar ve aile içindeki roller ile ilgilidir. Evlilikte bu tarz beklentilerin olması, evliliğin kalitesi ve doyumunun diğer bir deyişle evlilikte tatminin önemli bir belirleyicisidir (Özsoysal, Baş ve Aysan, 2016). Evlilikten beklentiler konusunda alan yazında farklı kuramsal çerçeveler bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; sosyal mübadele kuramıdır. Sosyal mübadele kuramının ana gayesi, kişilerin karşılıklı olarak ödül beklentisi (saygı gösterme, önemsenme, arkadaşlık vb.) ile ilişki içine girmesi ve sürdürmesidir (Ertürk & Beduk, 2015). Evlilikten beklentiler ile ilgili ikinci kuram bağlanma kuramıdır. Bağlanma kuramına göre dünyaya gözlerini açmış olan tüm bireyler bağlanma ihtiyacı içinde olurlar. Bebekler bağlanma ihtiyacını çoğunlukla anneye veya bakım veren kişiye duyar ve onlarla bağlanabilirler. Bebeklik döneminde yaşanan bağlanma sorunu, bireylerin ileriki hayatlarında sosyal ilişkilerinde kuracakları bağlanma stillerini etkileme açısından önemli bir unsurdur (Bowlby, 2013). Evlilikten beklentiler ile ilgili üçüncü kuram yüklenme kuramıdır. Yüklenme kavramı bir durum hakkında yapılan açıklama olarak tanımlanabilir (Üçgül, 2019). Koçak (1999)’a göre bireyler ilk defa karşılaşmış tanıştıkları kişi hakkında birtakım çıkarımlar yaparlar. Bu çıkarımlar, karşıdaki kişinin konuşma tarzı, hareket tavırları, bakışları ve buna benzer farklı etmenlerden etkilenir. Kısaca kişiler arasında bir yüklenme meydana gelir. Bu yüklenme ile bireyler karşılarındaki kişiyi anlama ihtiyacı duyarlar.

Evlilik; iki farklı cinsiyetten bireylerin nikâh akti ile yaşamlarını birleştirmesi, olarak tanımlandığı için bu noktada cinsiyet kavramının açıklanması gerekir. Kadın ve erkeğin genetik açıdan dişi olma ya da erkek olma durumunu açıklayan olguya cinsiyet denir. Diğer bir ifade ile erkek ve kadın arasında biyolojik ve fiziksel farklılıklar vardır. Bu farklılıkları anlatmak için kullanılan terim ‘cinsiyet’ dir (Santrock, 2014). Cinsiyet babadan gelen eşey hücresi ile belirlenir (Santrock, 2014). Dünyaya gelen her bireyin sahip olduğu bir cinsiyeti vardır ve tıp açısından bariz bir değişim yaşanmadığı sürece ölene dek bu cinsiyeti sürdürür (Vatandaş, 2007). Tüm toplumlarda aynı olan, kadın ve erkeğin biyolojik ve fiziksel olarak doğuştan getirdiği özellikler biyolojik cinsiyet olarak ifade edilir (Santrock, 2014). Toplumsal cinsiyet ise üzerinde çalışmalar yapılan farklı bir konudur (Bianchi & Milkie, 2010; Rogers & Amato, 2000). Toplumsal cinsiyet kavramı ilk olarak 1972 yılında kullanılmış ve kadın-erkek arasında oluşan biyolojik farkın yanında kültürel ve toplumsal bir farkın oluştuğunu da ifade etmiştir (Vatandaş, 2007). Toplumsal cinsiyet kavramı, doğuştan getirilmeyen ancak çevrenin

etkisi ile ortaya konulmuş olan, yükümlülükleri ve bireylere yakıştırılan rolleri ifade eder (Dökmen, 2018). Toplum içerisinde bireyin davranış kalıplarının olması rol şeklinde ifade edilir. Toplumsal cinsiyet rolleri erkek-kadın için ayrı ayrı belirlenmiş normlardan oluşur (Kalan, 2010). Bireylerin toplum tarafından benimsenmesi için bu cinsiyet rollerine uygun hareket etmeleri önemlidir, toplum tarafından onaylanmış bu kimliklere toplumsal cinsiyet rolleri adı verilir (Dökmen, 2004). Diğer bir deyişle; toplumda erkek ve kadın olarak yer alan bireylerin, biyolojik farkları dışında, toplumun bireyleri algılayışı, onlarla ilgili düşünceleri, davranışlarına ilişkin beklentileri ve toplumun onları görme biçimi kısaca toplumsal cinsiyet rolü olarak tanımlanır (Dökmen, 2004). Toplumsal cinsiyet rolü tutumları ise erkeklerin ve kadınların toplumda oynamaları gereken rollere ilişkin bireylerin sahip olduğu görüşleri ifade eder. Bireyler “evin geçimini sağlayan kişi rolünde erkekler ve ev hanımı rolünde kadınlar” şeklinde erkekler ve kadınlar arasındaki geleneksel bir işbölümü konusunda hemfikir olabilirler. Bu durumda; geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumlarına sahip oldukları kabul edilir. Bu durum, bireylerin kendi davranışlarından bağımsızdır. Böyle bir işbölümüne katılmadıklarında ve bunun yerine daha eşit bir işbölümü istediklerinde, eşitlikçi veya modern cinsiyet rolü tutumlarına sahip oldukları kabul edilmektedir (Van der Horst, 2014). Toplumsal cinsiyet rollerini toplumun inançları ve değerleri ile oluşur. Kültürel farklar, coğrafi konum ve dönemsel değişimler rolleri etkiler. Bireyde rol kazanımı doğumla birlikte çevrenin etkisiyle başlar. Anne-baba bu sürecin önemli kişileridir, diğer etkili olan kişiler; arkadaşlar, sosyal ortam, öğretmenler, radyo, televizyon vb. iletişim araçlarıdır (Alkan, 2019). Alan yazında toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasına yönelik önemli çalışmalar yer almaktadır (Kohlberg, 1966). Bu çalışmaların bir kısmı toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasını açıklamaya yöneliktir. Örneğin; Psikoanalitik Kuram (Freud, 2020), Sosyal Öğrenme Kuramı (Bandura, Hall, 2018), Bilişsel Gelişim Kuramı (Piaget, 1986) ve Cinsiyet şema kuramı (Bem, 1981; Martin ve Halverson, 1981). Bu kuramların etkisiyle toplumsal cinsiyet rolleri eşitlikçi ve geleneksel olarak iki şekilde açıklanabilir. Eşitlikçi anlayışa göre iş hayatı, aile ortamındaki görevler ve sosyal yaşam alanında kadın ve erkek eşit haklara sahiptir ve evliliği yardımlaşma dayanışma içinde sürdürme anlayışı vardır. Toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel olduğunda kadının ev işleri ile ilgilenme, çocuk bakımı gibi sorumlulukları varken, erkeğin sorumluluğunda aileyi koruma ve evin geçimini sağlamak vardır (Budak, Küçükşen, 2018). Yurt dışında yapılan çalışmalarda bireylerin evlilikten beklentilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine geleneksel veya eşitlikçi bakış açısı doğrultusunda farklılık gösterdiği ileri sürülmüştür (Hesselbart, 1981; Johannesen-Schmidt, Eagly, 2002). Ancak yurt içinde bu konunun incelendiği çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Araştırmanın Önemi

Şehirleşme hayatına ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarına dair değişimlerin kaçınılmaz olduğu bir dönemde evlilik beklentileri ile ilgili çalışmalar önem kazanmaktadır. Evlik beklentileri konusu sağlıklı toplumun temelini oluşturan sağlıklı ailelerin oluşmasını sağlamak açısından önemlidir. Toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının değişmesi evlilik beklentilerini etkileyebilir. Dolayısı ile evlilik beklentileri ile birlikte cinsiyet rolü tutumları araştırılmaya değer konulardır. Evlilik için ideal yaşın 20-25 yaşlar olarak belirlenmiş olması (Plotnick, 2007) bu çalışmaların üniversite öğrencileri

işe yapılabileceğini göstermektedir. Üniversite öğrencilerine yönelik evlilik ile ilgili çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Ulaşılan bulgular alanda çalışan uzmanlara ışık tutarak onlara danışmanlık hizmetlerinde yardımcı olacaktır. Çalışma, daha sonra yapılacak olan çalışmalar için örnek olup, alan yazına katkı sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin evlilik beklentileri ile cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmanın Alt Amaçları

1. Evlilik beklentileri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
2. Cinsiyet rolü tutumları demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
3. Evlilik beklentileri ile cinsiyet rolü tutumları arasında ilişki var mıdır?
4. Cinsiyet rolü tutumları evlilik beklentilerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu kısımda çalışmaya dair araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarıyla ilgili veriler aktarılmış; verilerin toplanması, verilerin istatistik analizi sonuçları açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada evlilik beklentileri ve cinsiyet rolü tutumlarını incelenmek amacıyla ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu ilişkinin incelenmesi ve tespiti için uygun örnekleme yöntemiyle veriler toplanmış ve elde edilen verilerin analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu model yaşanan olayın geçmişte veya var olan durumlarını açıklamayı amaçlayan bir araştırma modelidir. Bilimsel çalışmada bir olay ya da bir durum bazı değişkenlere göre incelenip, bu değişkenler ile arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı bu model ile araştırılır. Tarama modelinde olay veya durum her hangi bir etkiye maruz kalmadan belirlenir (Karasar, 2005). Özetle, tarama modelinde ele alınan konu, mevcut durumda ya da geçmişte, müdahale edilmeden olduğu haliyle gözlemlenerek belirlenir.

Çalışma Grubu

Araştırma evreni, 2020-2021 eğitim öğretim yılında İstanbul'da iki üniversitenin öğrencilerinden oluşmuştur. Çalışma grubu 399'u kadın ve 112'si erkek 511 kişiden oluşturmaktadır. Katılım gönüllü olmuştur. Veriler pandemi döneminde çevrimiçi olarak toplanmıştır.

Tablo 1.*Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların demografik özelliklerine göre sayısal dağılımları*

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	399	78.1
Erkek	112	21.9
Yaş Grubu		
18-24	323	63.21
25-34	134	26.22
35 ve üzeri	54	10.57
Eğitim Durumu		
Lisans	462	90.9
Yüksek lisans	39	7.1
Doktora	10	2.0
Medeni Durum		
Evli	134	26.2
Bekâr	377	78.8
Gelir Düzeyi		
Düşük	54	10.6
Orta	422	82.6
Yüksek	3	6.8
Toplam	511	100

Tablo 1’de verilen sonuçlara göre çalışmaya katılan 511 kişiden 399’u kadın (%78.1), 112’si erkek (%21.9) bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunu 18-24 yaş aralığında olan 323 (%63.2) kişi oluştururken, bunları 25-34 yaş arasındaki 134 (%26.2) kişi takip etmiştir. Aynı zamanda 35 yaş ve üzeri katılımcıların 54 (%10.5) kişi oldukları görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunu 462 (%90.9) kişi ile lisans, 33 (%6.5) kişi ile yüksek lisans, 10 (%2.0) kişi ile doktora öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların çoğunluğunu 377 (%78.8) kişi ile bekârlar, 134 (%26.2) kişi ile evliler oluşturmuştur. Katılımcılardan 422’si (%82.6) orta gelir düzeyine, 54’ü (%10.6) düşük gelir düzeyine ve 35’i (%6.8) yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu ifade etmiştir.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılara demografik verileri toplamak için hazırlanmış olan bir adet “Kişisel Bilgi Formu” ile birlikte aşağıda kısaca tanıtılan iki ölçek “Evlilik Beklentileri Ölçeği” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu (anket) demografik değişkenlere ilişkin veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Toplam 9 sorudan oluşmuştur. Bu maddeler cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenlere ait soruları içermiştir.

Evlilik Beklentileri Ölçeği (EBÖ)

Jones ve Nelson (1996) tarafından “Marriage Expectations Scale” adıyla geliştirilmiştir. 40 maddeden oluşur. 5’li likert tipi, tek boyutlu bir ölçektir. “Evlilik Beklentileri Ölçeği-EBÖ” adıyla Özsosyal, Baş, Aysan (2016) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesinde 440 öğrenci ile çalışılarak Türkçeye uyarlanmıştır. Cronbach alfa katsayısı 0.93 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin uygulanması neticesinde ulaşılan maximum puanlar idealist beklentiyi, minimum puanlar kötümser beklentiyi ve ortalama puanlar gerçekçi beklentiyi ifade etmektedir. Ölçekten en fazla 120, en az 40 puan alınmaktadır. 0-85 kötümser, 86-96 gerçekçi, 97-120 idealist şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada ulaşılan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .88 (n=40, N=511) düzeyindedir.

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği-TCRTÖ 38 maddeden ve 5 alt boyuttan (eşitlikçi cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilik cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü) oluşmaktadır. Bu ölçek toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu ölçebilmek hedefiyle geliştirilmiştir. Erkek cinsiyet rolü boyutu 6 maddeden, diğer boyutlar 8 er maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde bir ölçektir (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum). Ölçeğin alt boyutları şu şekilde açıklanmaktadır: 1. Boyut-Eşitlikçi Cinsiyet Rolü: Kadınların ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmalarıdır. 2. Boyut-Kadın Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumluluklardır. 3. Boyut-Evlilikte Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklardır. 4. Boyut-Geleneksel Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklardır. 5. Boyut-Erkek Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklardır. Değerlendirmenin sonunda katılımcıların ölçekten alacakları minimum puan 38, maximum puan ise 190’dır. Farklı çalışmalarda uygulandığında ölçeğin geçerlilik güvenilirlik düzeyinin tatminkâr olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ölçekteki alt boyutların Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .80 ile .89 arasında tespit edilmiştir, toplamında ise .95 (n=38, N=511) düzeyindedir.

Veri Toplama Süreci

Veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın konusu ve amacı hakkında ön bilgi sunulmuştur. Gönüllülük çerçevesinde sürdürülerek, verilerin kesinlikle gizli tutulacağı ve farklı kişi ve kurumlarla asla paylaşılmayacağı ifade edilmiştir. Kişisel bilgi formu önce olmak üzere, iki farklı ölçek formlarına gönderilen linkten ulaşan katılımcıların çalışmaya katılımları gönüllü olmuştur. Veriler 2020-2021 ders yılında, pandemi döneminde zorunlu olarak çevrim içi toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Ortalamalar arasındaki anlamlılığı test etmek için; t-testi ve ANOVA istatistik analiz teknikleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yordamayı belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizinden (Karasar, 2005) yararlanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde çalışmanın birinci ve ikinci alt amaçları doğrultusunda önce TCRTÖ toplam ve alt boyutlarına ait ortalamalar arasındaki farklılığı test eden analiz bulguları, daha sonra EBÖ bulguları verilmiştir. Bulguların sonraki bölümünde ise çalışmanın üçüncü ve dördüncü alt amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen korelasyon ve regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

TCRTÖ ile ilgili puanlarda demografik değişkenler ile ilgili anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular aşağıda yer almaktadır. Her bulgu ayrı paragrafta sırasıyla verilmiştir.

Cinsiyet faktörüne göre TCRTÖ puan ortalamaları ile t-testi yapılmıştır. Analizlerde; Evlilikte Cinsiyet Rolü ($t= 14.76; p=0.000, P<0.05$) ve Erkek Cinsiyet Rolünde ($t= 3.920; p=0.000, P<0.05$) farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıklar 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Yaşlara göre yapılan analizlerde bütün boyutlarda anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. ANOVA bulgularında bütün ortalamalarda f değeri 80.49 ile 26.77 değer alan anlamlılığı yüksek ($p=0.000$) sonuçlar göstermiştir. Bütün boyutlarda p değerinin 0.05'ten küçük ($p=0.000$) olduğu tespit edilmiş ve anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Tukey testi sonuçları farklılığın ileri yaştaki katılımcılardan kaynaklandığını işaret etmiştir. Yaş ortalaması yükseldikçe toplumsal cinsiyet rolü tutumları puan ortalamaları artmaktadır.

Eğitim düzeyi ile ilgili bulgular da benzer sonuçlar göstermiştir. TCRTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarına ilişkin ANOVA bulgularında f değeri 6.32 ile 3.87 arasında değer alan anlamlılığı yüksek ($p=0.000$) sonuçlar göstermiştir. Tukey testi sonuçları farklılığın eğitim düzeyi üniversite olan katılımcılardan kaynaklandığını işaret etmiştir. Eğitim düzeyi üniversite olan katılımcılarda toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Medeni durum ile ilgili bulgular da benzer sonuçlar göstermiştir. TCRTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarına ilişkin t testi sonuçlarında t değeri 6.32 ile 3.87 arasında değer alan anlamlılığı yüksek ($P<0.05$) sonuçlar göstermiştir.

Medeni durum değişkenine göre farklılık belirlenmiştir. TCRTÖ ile ilişkili olarak bekâr katılımcıların toplamda ve bütün alt boyutlarda aldıkları puan ortalamaları daha yüksektir. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0.05$).

Gelir düzeyini test etmeye yönelik bulgular da benzer sonuçlar göstermiştir. TCRTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarına ilişkin ANOVA bulgularında f değeri sadece Kadın Cinsiyet Rolü ($f=3.89, P=0.02$), Erkek Cinsiyet Rolü ($f=6.11, P=0.002$) ve toplam puanda ($f=4.09, P=0.01$) anlamlıdır. Tukey testi sonuçları farklılığın düşük gelir düzeyinde olan katılımcılardan kaynaklandığını işaret etmiştir. Düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların ortalamaları bu üç boyutta yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha yüksektir.

EBÖ ile ilgili puanlarda demografik değişkenler ile ilgili anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular aşağıda yer almaktadır. Her bulgu ayrı paragrafta sırasıyla verilmiştir.

Cinsiyet faktörüne göre EBÖ puan ortalamalarında önemli bir farklılık bulunmamıştır. Erkeklerin ortalaması daha yüksek çıksa da bu fark anlamlı değildir ($p=0.197$). Cinsiyet faktörü önemli farklılığa neden olmamıştır.

Yaşlara göre yapılan analizlerde ANOVA sonuçları anlamlılığı yüksek ($p=0.000$) sonuçlar göstermiştir. Küçük yaş grubunda ortalama en yüksek değerdedir ($X=3.52$), ikinci grupta ortalama düşüktür ($X=3.32$) ve büyük yaş grubunda ortalama en düşük düzeydedir ($X=3.00$). p değerinin 0.05 'ten küçük ($p=0.000$) olduğu tespit edilmiş ve anlamlı bir fark olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yaş ortalaması yükseldikçe EBÖ puan ortalamaları artmaktadır.

Eğitim düzeyi ile ilgili bulgular da benzer sonuçlar göstermiştir. EBÖ toplam puan ortalamalarına ilişkin ANOVA bulgularında f değeri 9.35 olan anlamlılığı yüksek ($p=0.000$) sonuçlar göstermiştir. Eğitim düzeyinde üniversite olan katılımcıların ortalamaları en yüksektir ($X=3.44$).

Medeni durum ile ilgili bulgular da benzer sonuçlar göstermiştir. TCRTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarına ilişkin t testi sonuçlarında t değeri 6.32 ile 3.87 arasında değer alan anlamlılığı yüksek ($P<0.05$) sonuçlar göstermiştir. Bekâr katılımcıların toplamda ve bütün alt boyutlarda aldıkları puan ortalamaları anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Medeni durum faktörüne göre EBÖ puan ortalamaları ile yapılan analizlerde, ortalamalar bekâr katılımcılarda anlamlı şekilde ($t= 19.32$; $p=0.000$, $P<0.05$) daha yüksek bulunmuştur.

Gelir düzeyini test etmeye ilişkin ANOVA bulgularında anlamlı farklılık yoktur ($p=0.758$). EBÖ ortalamaları gelir düzeyine göre farklılık göstermemiştir. Anlamlı bulguya ulaşılmamıştır.

Korelasyon analizi iki sayısal ölçüm arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünü ve derecesini belirlemek için yapılır (Büyüköztürk, 2018). Toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkiyi test etmek için pearson korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Evlilik beklentileri ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki pearson bivariate korelasyon tablosu

		Evlilik Beklentileri	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Evlilik Beklentileri	r	1	0.420	0.160	0.044	0.136	0.022	0.171
	p	-	0.000	0.000	0.316	0.002	0.623	0.000
	N	511	511	511	511	511	511	511

r: Pearson Korelasyon Katsayısı, **p:** Anlamlılık düzeyi

Tablo 2 incelendiğinde TCRTÖ ile EBÖ arasında anlamlı ($p=0.00$, $p<0.05$) bir ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen korelasyon katsayısı ($r=0.171$) ile bu ilişkinin pozitif olduğu tespit edilmiştir. TCRTÖ toplam puanı arttıkça, evlilik beklentileri puanı da artmaktadır. Benzer şekilde

eşitlikçi cinsiyet rolü ($r=0.420$, $P=0.000$) ile kadın cinsiyet rolü ($r=0.160$, $P=0.000$) puanları ile evlilik beklentileri puan ortalamaları arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Regresyon analizi, aralarında ilişki olan iki ya da daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerlerinin bağımsız değişkenler olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin matematiksel bir eşitlik ile açıklanması sürecidir (Büyüköztürk, 2018). Ancak regresyonun bazı varsayımları bulunmaktadır. Yani, çoklu regresyon analizi kullanmak bazı ön koşulların karşılanmasını gerektirir. Büyüköztürk (2018) bu ön koşulları doğrusallık ve normalliğin karşılanması, yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık olarak tanımlanan bir sorunun olmaması şeklinde açıklamıştır. Normallik ve doğrusallık varsayımı için her bir bağımsız değişken ve bağımlı değişken için doğrusallığa bakılmıştır. Çoklu bağlantılılık için bağımsız değişkenler arasındaki korelasyonun $r<.80$ olması gerektiği ve çoklu bağlantılılık için VIF (Variance Inflation Factor) değerlerinin 10'dan düşük ve Tolerans değerinin .20'den büyük olması gerektiğini ifade etmiştir. Tablo 2 de görüldüğü gibi korelasyonların $r<.80$ olması değişkenler arasında yüksek korelasyonların olmadığını göstermektedir. VIF değeri $VIF=1/1-R^2$ şeklinde basit bir formül ile hesaplanır. Her bir değişken grubu için tek tek hesaplanması gerekir. Tolerans değeri ise kurulan regresyon denkleminde elde edilen R^2 değeri kullanılarak $1-R^2$ formülü ile her bağımsız değişken için ayrı ayrı hesaplanır (Büyüköztürk, Öz, 2016). Bu çalışmada VIF değerlerine hesaplandığında tüm değişkenler için 10'dan küçük (eşitlikçi cinsiyet rolü=1.21, kadın cinsiyet rolü=1.02, TCRTÖ-Toplam=1.02) olduğu görülmüştür. Hesaplanan Tolerans değerlerinin ise .20'den büyük (eşitlikçi cinsiyet rolü=0.82, kadın cinsiyet rolü=0.98, TCRTÖ-Toplam=0.98) olması çoklu bağlantılılık probleminin olmadığını göstermiştir. Sonuçta Çoklu Doğrusal Regresyon analizinin uygulanabileceği anlaşılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçları aşağıdaki tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3.

Evlilik beklentileri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki hiyerarşik regresyon analizi

Bağımsız Değişken	B	SH _n	b	t	R/R ²	F	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0.039	0.004	0.420	10.427	0.42/0.17	108.72	0.000
Kadın Cinsiyet Rolü	0.010	0.003	0.160	3.665	0.16/0.02	13.431	0.000
TCRTÖ-Toplam	0.003	0.001	0.171	3.918	0.17/0.02	15.34	0.000

Bağımlı Değişken: Evlilik Beklentileri, **TCRTÖ:** Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Tablo 3 incelendiğinde eşitlikçi cinsiyet rolü evlilik beklentileri puanındaki varyansın %17'sini açıklamaktadır ($R=.42$, $R^2=.17$, $F=108.72$, $p=.000$). Kadın cinsiyet rolü varyansın %2'sini ($R=.16$, $R^2=.02$, $F=13.431$, $p=.000$) ve toplam puan varyansın %2'sini ($R=.17$, $R^2=.02$, $F=15.34$, $p=.000$) açıklamaktadır. Regresyon tablosunda eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilik beklentileri arasında (%0.17) bir etki olduğu görülmektedir. Modelin R^2 değeri .17 olarak hesaplanmıştır. Eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve toplumsal cinsiyet rolü ile evlilik beklentileri arasında pozitif ve güçlü bir etki tespit edilmiştir. Standartize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin evlilik beklentileri düzeyi üzerindeki görece önem sırası; eşitlikçi cinsiyet rolü ($\beta=.420$), toplumsal cinsiyet rolleri-toplam ($\beta=.171$) ve kadın cinsiyet rolü şeklindedir ($\beta=.160$). yordayıcı etkisinin anlamlı

düzeyde gerçekleştiği görülmektedir ($p < 0.05$). Evlilik beklentilerinin yüzde 17'sini eşitlikçi cinsiyet rolü, %2'sini kadın cinsiyet rolü ve %2'sini toplumsal cinsiyet rollerinin tamamı açıklamaktadır. Eşitlikçi cinsiyet rolünün %17'lik bir etkisi bulunmaktadır, evlilik beklentileri üzerinde etkisi daha fazladır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde cinsiyet rolleri ile evlilik beklentileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, cinsiyet rolleri ve evlilik beklentileri ile ilgili dört alt amaç sorusuna açık destek sağlamıştır: Birincisi, cinsiyet rollerinin demografik değişkenlere göre farklılık göstermesi. İkincisi, evlilik beklentilerinin demografik değişkenlere göre farklılık göstermesi. Üçüncüsü, cinsiyet rollerinin evlilik beklentileri ile güçlü ve çoğunlukla olumlu bir ilişkisi vardır. Ve dördüncüsü, cinsiyet rolleri evlilik beklentilerinin önemli bir yordayıcısıdır. Bu bulgular daha önce yapılan benzer çalışmalarda ulaşılan bulgulara destek sağlamaktadır.

Çalışmanın birinci ve ikinci alt amaçları doğrultusunda yapılan T-test ve ANOVA istatistik analizleri; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve medeni durum değişkenlerinin hem toplumsal cinsiyet rolü tutumları hem de evlilik beklentileri ortalamalarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Kadınların evlilikte cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolünde puanları daha yüksektir. Yaş ilerledikçe toplumsal cinsiyet rolü tutumları puan ortalamaları artmaktadır. Benzer şekilde eğitim düzeyi yükselirken bütün boyutlarda ortalamalar artmaktadır. Bekâr katılımcıların toplamda ve bütün alt boyutlarda aldıkları puan ortalamaları anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Gelir düzeyi düşük olan katılımcıların ortalamaları iki boyutta (kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü) ve toplam puanda daha yüksektir. Bu durum kadınların, ilerlemiş yaşlarda olanların, eğitim düzeyi yüksek olanların, evli olmayanların ve gelir düzeyi düşük bireylerin toplumsal cinsiyet tutumlarının geleneksel olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Alan yazında cinsiyet rolü tutumları ve evlilik beklentileri konusunda farklı çalışmalar bulunmaktadır. Aydın ve Kavuncu (1991) liseli ergenler ile yaptıkları çalışmada cinsiyet rolleri değerlendirmiş ve sosyo-ekonomik düzeyin anlamlı bir etki gönderdiğini belirlemişlerdir. Lise öğrencileri ile yapılan diğer bir çalışmada ergenlerin; eşitlikçi değerleri yüksek ve olumlu düzeyde benimsemekle birlikte, geleneksel değerlerin izlerini de taşımaya devam ettikleri tespit edilmiştir (Budak ve Küçükşen, 2018).

Evlilik beklentilerinde; cinsiyet faktörüne dayalı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak yaş faktörü önemlidir; yaşı daha genç olan katılımcıların evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Evlilikten beklentiler yaş ilerledikçe azalmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olanların evlilik beklentileri de düşüktür. Üniversite düzeyinde eğitimi olan yani evlilik çağına yakın olan katılımcıların evlilik beklentilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bekâr katılımcıların evlilikten beklentileri daha yüksektir. Fakat farklı gelir düzeylerine sahip olanların evlilik beklentilerinde farklılık yoktur. Bu durum, genç, bekâr ve eğitim düzeyi yüksek bireylerin evlilikten beklentilerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile evlilik beklentileri arasında ilişki olduğu ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının evlilikten beklentileri etkilediği tespit edilmiştir. Evlilik beklentileri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır, evlilikten beklentiler artarken toplumsal cinsiyet rolü tutumları da artmakta ya da biri azalırken diğeri de azalmaktadır. Bu durum özellikle eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu ile kadın cinsiyet rolü tutumu boyutları için geçerlidir. Ulaşılan bu sonuç, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu özellikle eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü arttıkça evlilikten beklentiler de artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Jones ve Nelson (1996) tarafından yapılan çalışmada kızların evlilikten beklentilerinin erkeklerin evlilik beklentilerine göre daha iyimser olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde çalışmada cinsiyet temel etkisinin anlamlı olduğu belirlenmiştir (Esen, Soylu, Siyez, ve Demirgürz, 2017). Madsen'in (1986) yaptığı çalışmada bekar bireylerin evlilikten beklentilerinin, cinsiyet, yaş ve kontrol odağı ile arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmaya 66 bekâr erkek, 70 bekâr kadın ile 51 evli erkek ve 50 evli kadın katılmıştır. Sonuca göre bekâr kadınların evlilik beklentileri konusunda erkeklere göre daha gerçekçi bir tutum içinde oldukları görülmüştür. 25 yaşında ve daha büyük olanların beklentiler ölçeğine göre daha gerçekçi beklentilere sahip oldukları tespit edilmiştir. İlk defa evlenecek olan kişilerde ve orta yaş bireylerde gerçekçi olmayan evlilik beklentilerinin olduğu saptanmıştır. Uraz'ın (1979) yürüttüğü çalışma 111 üniversite öğrencisinin katılımı ile olmuştur. Kadın katılımcıların evlilikteki ilişkilere, erkek katılımcıların ise daha çok manevi değerler ile fiziksel görünümüne önem verdikleri saptanmıştır. Çocuk sayısı ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada (Karayağız, Ertuğrul, ve Taş, 2019) çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ogletree (2014) tarafından 144 üniversite öğrencinin katılımı ile yapılan bir çalışmada katılımcıların evlilikte eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışmada ulaşılan eşitlikçi ve kadın cinsiyet rolünün evlilikten beklentileri etkilemesi, bu güne kadar yapılan çalışmaların bulguları ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Çalışmanın dördüncü ve son alt amacı doğrultusunda hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bulgulara göre toplumsal cinsiyet rolü tutumları evlilikten beklentileri yordamaktadır. Diğer bir deyişle toplumsal cinsiyet rollerinden "eşitlikçi cinsiyet rolü" evlilikten beklentileri etkilemektedir. Evlilik beklentilerinin %17'sini eşitlikçi cinsiyet rolü, %2'sini kadın cinsiyet rolü ve %2'sini de toplumsal cinsiyet rolleri açıklamaktadır. Eşitlikçi cinsiyet rolünün %17'lik bir etkisi bulunmaktadır, evlilikten beklentiler üzerinde etkisi en fazla olan cinsiyet rolüdür. Eşitlikçi cinsiyet rolünde, kadın ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşılmaktadır, bu gruptaki bireylerin evlilik beklentileri diğer rollere sahip bireylerden daha fazladır. Bu bireylerin evlilik beklentileri iş bölümü yapmak, kararların ortak alınması ve eşit haklara sahip olmak şeklinde özetlenebilir. Yordayıcıları belirlemeye yönelik benzer çalışmalar farklılık göstermektedir. Canbulat ve Çankaya (2014) tarafından yapılan çalışmada evlilikte problem çözme becerisi, evlilik doyumu ve kontrol odağı değişkenlerinin evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Kaufman (2005) tarafından yapılan çalışmada eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarına sahip olan kadınların evlenme ve çocuk sahibi olma planlarında daha az belirleyici, eşitlikçi erkeklerin ise geleneksel meslektaşlarına göre daha az saat çalışmaya istekli oldukları görülmüştür. Bu çalışmada

ulaşılan sonuç, toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının, özellikle eşitlikçi ve kadın cinsiyet rolünün evlilikten beklentileri etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak çalışmanın alt amaçları cevaplandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolü tutumları ve evlilikten beklentiler demografik değişkenler ile farklılık göstermiştir. Kadın, ileri yaş, eğitim düzeyinin yüksek olması, bekâr olmak ve düşük gelir gibi özelliklere sahip bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumları daha yüksektir. Genç, eğitim düzeyi yüksek ve bekâr bireylerin evlilikten beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Eşitlikçi ve kadın cinsiyet rolü tutumları puanları yükseldikçe evlilikten beklentiler artmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutumları, özellikle eşitlikçi ve kadın cinsiyet rolü tutumları evlilikten beklentileri yordamaktadır.

Bu çalışmanın diğer benzer çalışmalarda görülen bir takım üstünlükleri ve sınırlılıkları mevcuttur. Çalışma grubunun büyüklüğü güçlü yönlerinden biridir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin ve yöntemlerin standart olması güçlü olduğu diğer bir noktadır. Kullanılan ölçeklerin hemen hemen tamamı objektif olarak bireyin kendi kendini değerlendirmesini sağlayan, geçerlik ve güvenilirliği tatminkâr ölçeklerdir. Sınırlı olduğu bir nokta; ölçek maddelerinden bazılarının subjektif olması şeklinde açıklanabilir. Bu çalışmada ulaşılan bulgular alana katkı sağlayabilir ve çalışma bir başvuru kaynağı olabilir. Ulaşılan bulguları genelleylebilmek için sonraki çalışmaların değişik örneklem grupları ile uygun kontrol grupları belirlenerek, uzunlamasına çalışmalar şeklinde yapılması önerilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulunun 06.07.2021 tarihli ve E.9504 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Kaynakça

- Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Akman, Y. (1992). Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek, evlilik ve geleceğe yönelik beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7829/102965>
- Alkan, E. (2019). *Örgütsel cinsiyet rolleri: yetkinliklerin cinsiyet algısı ve bireylerin iş tercihlerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Aydın, B. ve Kavuncu, N. (1991). Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki lise öğrencilerinde cinsiyet rollerinin araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 53-65. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21422/229716>
- Bahr, J. S., Chappell, B. C. ve Leigh, K. G. (1983). Age at marriage, role enactment, role consensus and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 45(4), 795–803. <https://doi.org/10.2307/351792>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs: Printice-Hall.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: an agentic perspective. *Annual Review of Psychology*. 52, 1-26.
- Bandura, A. ve Hall, P. (2018). Albert Bandura and social learning theory. *Learning Theories for Early Years Practice*, 63. http://www.asecib.ase.ro/mps/Bandura_SocialLearningTheory.pdf

- Bianchi, S. M. ve Milkie, M. A. (2010). Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, 72, 705-725. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00726.x>
- Bowlby, J. (2013). *Bağlanma*. (Çev., T. V. Soylu). Ankara: Pinhan Yayıncılık.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- Budak, H. ve Küçükşen, K. (2018). Türkiye'nin sosyal transformasyon sürecinde Y kuşağının "toplumsal cinsiyet rolü tutumları". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 561-576. <https://doi.org/10.17755/esosder.335865>
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükuysal, M. Ç., & Öz, İ. İ. (2016). Çoklu doğrusal bağıntı varlığında en küçük karelere alternatif yaklaşım: Ridge regresyon. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 110-114.
- Canbulat, N. ve Çankaya, Z. C. (2014). Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 556-576. <https://doi.org/10.12984/eed.67597>
- Canel, N. A. (2012). *Evlilik ve aile hayatı* (2. Baskı). Aile Eğitim Programı.
- Çizmecioglu, R. (2020). *Evlilik uygunluğu ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: Bir yastıkta kırk yıl. *Journal of International Social Research*, 8(36). <https://doi.org/10.17719/jisr.201.536.9529>
- Dılmaç, B. ve Sakarya, E. (2020). Evli bireylerin evlilik uyum, yaşam memnuniyeti ve yaşam bağlılıkları arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 1-11. <https://dergipark.org.tr/en/pub/neueefd/issue/52094/574721>
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet* (2. baskı). Sistem Yayıncılık
- Dökmen, Z. Y. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar* (9. Baskı). Ankara: Remzi Kitapevi.
- Ertürk, E. ve Bedük, A. (2015). Sosyal mübadele teorisi bağlamında güç mesafesi ve örgütsel adalet algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jobs/issue/22920/245433>
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-International Journal Of Educational Research*, 8(1). <http://www.e-ijer.com/en/pub/issue/29659/318527>
- Freud, S. (2020). *Sigmund Freud* (pp. 1-37). New York: Routledge.
- Glenn, N. D. (1991). The recent trend in marital success in the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 261-270. <https://doi.org/10.2307/353529>
- Hesselbart, S. (1981). *An evaluation of sex role theories: The clash between idealism and reality*. ACR North American Advances.
- Johannesen-Schmidt, M. C. ve Eagly, A. H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 322-328. <https://doi.org/10.1111/1471-6402.t01-2-00071>
- Jones, G. D. ve Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage*, 26, 171-189. https://doi.org/10.1300/J087v26n01_09
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel.

- Karayağız, Ş., Taş, E. ve Hamurcu, A. (2019). Çocuk sayısının evlilik doyumuna ve eş desteğine etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(1), 145-154. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cumusosbil/issue/46333/582253>
- Kaufman, G. (2005). Gender role attitudes and college students' work and family expectations. *Gender Issues*, 22(2), 58-71. DOI: 10.1007/s12147.005.0015-1
- Koçak, A. (1999). Davranışların nedenlerini algılama: Yükleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 1(1), 108-120. <https://dergipark.org.tr/en/pub/joscl/issue/18999/200902>
- Kohlberg, L.A. (1966). A Cognitive-Developmental Analysis of Children's Sex Role Concepts and Attitudes. (Ed. E.E. Maccoby). *The Development of Sex Differences*. California: Stanford University Press.
- Madsen, R. B. (1986). *The relationship of age, sex, and locus-of-control with single person's expectations of marriage*. Dissertation/Thesis. Kansas City, University of Missouri, United States of America: ProQuest Dissertations. 8627062
- Martin, C. L. ve Halverson Jr, C. F. (1981). A schematic processing model of sex typing and stereotyping in children. *Child development*, 1119-1134. <https://doi.org/10.2307/1129498>
- Nazlı, S. (2014). *Aile Danışmanlığı* (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ogletree, S. M. (2014). Gender role attitudes and expectations for marriage. *Journal of Research on Women and Gender*, 5, 71-82. https://www.researchgate.net/publication/281212565_Gender_role_attitudes_and_expectations_for_marriage
- Özgülven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDR Yayınları.
- Özsoysal, S., Baş, A. U. ve Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 119-128. <https://doi.org/10.17860/efd.80783>
- Piaget, J. (1986). *Genetik Epistemoloji*. Ali Cengizhan. (Çev.). Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık.
- Plotnick, R. D. (2007). Adolescent expectations and desires about marriage and parenthood. *Journal of Adolescence*. 30(6), 943-963. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.01.003>
- Rogers S. J. ve Amato, P. R. (2000). Have changes in gender relations affected marital quality? *Social Forces*, 79, 731-753. <https://doi.org/10.2307/2675515>
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik* (14. Baskı). (Çev. D. M. Siyez). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sokolski, D.M. ve Hendrick, S.S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1), 39-49. <https://www.tandfonline.com/toc/uaft20/27/1?nav=toCList>
- Söylemez, İ. Y. ve Berksun, O. E. (2011). *Evlilik uyum ve aile işlevleri ölçeği geliştirme: güvenilirlik ve geçerlik çalışması*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Türkiye Aile Yapısı Araştırması-TAYA. (2013). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler*. T. C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara. <https://www.aile.gov.tr/media/50219/taya2013trk.pdf>
- Üçgül, Ş. (2019). *Evlilik beklentisinin ve evlenme türlerinin evlilik hoşnutsuzluğuna etkisi: Konya örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Van der Horst, M. (2014). Gender Role Attitudes. In: Michalos, A.C. (eds) *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_1135
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusoskon/issue/9517/118909>
- Waller, M. R. ve Mc Lanahan, S. S. (2005). "His" and "her" marriage expectations: Determinants and consequences. *Journal of Marriage and Family*, 67 (1), 53-67. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2005.00005.x>
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420. <https://www.researchgate.net/publication/303768007>